

Nam nữ giao tình với nhau mà muôn vật được hóa sinh.

Tam tài là trời, đất, người. Con người riêng được chính khí của trời đất, tinh khôn hơn muôn vật.

Mệnh là cái bẫm phú của trời

Tinh là cái nguồn gốc của thân thể,

Hình là nhà ở của sinh mệnh,

Khí là cơ bản của sinh mệnh

Thần là chủ thể của sinh mệnh".

III

CÁC LOẠI KHÍ ỨNG VỚI TỪNG HÀNH

Căn cứ vào đặc điểm địa dư vùng phương Đông, với luận thuyết "khí hóa" ngũ hành, chúng ta tiến thêm một bước, tìm hiểu sâu vào nội dung của từng loại khí ứng với từng hành là gì? Ta hãy giả định rằng nhiệt có tối đa và tối thiểu, ẩm cũng có tối đa và tối thiểu. Giới hạn trong phạm vi đặc điểm địa hình này, chúng ta thấy nhiệt tối đa ở phương nam, tối thiểu ở phương bắc, ở giữa là trung bình. Ẩm tối đa ở phương đông, tối thiểu ở phương tây, ở giữa là trung bình. Nếu tính theo tỷ lệ phần trăm, tối đa bằng 100% tối thiểu bằng 0%, chúng ta sẽ có tỷ lệ nhiệt và ẩm trong khí theo các phương hướng như sau:

- Ở trung tâm nhiệt và ẩm đều bằng 50%
- Ở phương bắc của trung tâm có nhiệt 0%, ẩm 50%
- Ở phương nam của trung tâm có nhiệt 100%, ẩm 50%
- Ở phương tây của trung tâm có nhiệt 50%, ẩm 0%
- Ở đông bắc nhiệt 25%, ẩm 75%.

- Ở Tây nam, nhiệt 75%, ẩm 25%
- Ở Đông nam nhiệt 75% ẩm 75%.
- Ở Tây bắc, nhiệt 25% ẩm 25%

Chúng ta sơ đồ hóa các tỷ lệ này như sau: bảng 27.

Bảng 27 Sơ đồ hóa phương hướng và tỷ lệ khí

		Tây bắc		Phương bắc		Đông bắc			
	nhiệt	25%	nhiệt	0%	nhiệt	25%			
	ẩm	25%	ẩm	50%	ẩm	75%			
	cộng	50%	cộng	50%	cộng	100%			
Tây	nhiệt 5	0%	trung tâm		nhiệt	50%			
	ẩm	0%	nhiệt	50%	ẩm	100%			đông
	cộng	50%	ẩm	50%	cộng	150%			
			cộng	100%					
nhiệt	75%	nhiệt	100%	nhiệt	75%				
	ẩm	25%	ẩm	50%	ẩm	75%			
	cộng	100%	cộng	150%	cộng	150%			
		Tây nam		Phương nam		Đông nam			

Nếu tính cả âm và dương (ẩm và nhiệt) là 200, thì khi tổng tỷ lệ bằng 100% sẽ là trung bình. tỷ lệ trung bình này ta thấy có ở ba nơi: đông bắc, trung ương và tây nam, ba nơi đó lại cũng chính là các phương của hành thổ, trong đó, hướng đông bắc ẩm trội nên là âm thổ, tây nam nhiệt trội là dương thổ. Ở các phương đông, đông nam, nam là ba phương có tỷ lệ nhiệt trội. Nhiệt trội nên là nơi sinh và trưởng. Ở các phương tây, tây bắc, bắc là ba phương có hàn trội, ẩm ít, nhiệt ít, nên là nơi thâu gom và tàng ẩn. Qua tỷ

lệ khí trên đây, chúng ta càng thấy rõ sự tương ứng giữa phương đông, mùa xuân khí phong, **ấm và mát là điều kiện để sinh**, đại biểu là loài mộc. Phương nam mùa hạ, thủ khí, hỏa khí, **nóng nực ẩm vừa phải là điều kiện để trưởng**, đại biểu là loài hỏa. Phương tây nam, cuối mùa hạ, thấp khí, **nóng và ẩm ít, là điều kiện để hóa**, đại biểu là thổ mùa thu. Phương Tây khí táo, **mát và khô, là điều kiện để thu gom lại**, đại biểu là kim thạch. Phương bắc mùa đông, khí hàn, **ấm ít và rất lạnh là điều kiện để tàng ẩn**, đại biểu là thủy.

Nếu chỉ tính theo năm hướng chính tương ứng với bốn mùa và năm hành, tương ứng với năm khí và tỷ lệ khí ẩm nhiệt chúng ta sẽ có như sau:

- Mùa xuân, phương đông, khí phong, ẩm 100%, nhiệt 50%, sinh, hành mộc
- Mùa hạ phương nam, khí hỏa, ẩm 50% nhiệt 100% trưởng, hành hỏa
- Cuối hạ, tây nam, thấp khí, ẩm 25%, nhiệt 75%, hóa, hành thổ
- Mùa thu, phương tây, khí táo, ẩm 0%, nhiệt 50%, thu, hành kim.
- Mùa đông, phương bắc, khí hàn, ẩm 50%, nhiệt 0%, tàng, hành thủy.

IV

NGŨ HÀNH VÀ CÁC CHU KỶ THỜI GIAN

Ngũ hành theo những ý nghĩa trên là nói về các thành phần khí trong môi trường sống, nó có giá trị tương ứng cả với thời gian (mùa) và không gian phương hướng. Trong các tài liệu cổ ta còn